

Milovan

GORENJSKI PARTIZAN

GORENJSKI PARTIZAN

GLASILO GOR. ODREDA

ŠT. 7-8. [a] *dan* *iz* *1944* L. II.

IZHAJA VSAKIH 14 DNI.

Š T A B G O R E N J S K E G A O D R E D A
j a v l j a,

da so z ukazom Glavnega štaba NOV in PO Slovenije št.4 od 5.jan.imenovani za počastnike NOV in PO Slovenije tovariši:

v čin starejšega vojnika

Pustavrh Stanko, kon.kurirske stanice 3 G

D. Šar Štefan, kon.kurirske stanice 3 G

Urh Milan, vođnik 2.vođa 4.čete G.O.

Zakrajšek Franc, vođnik v 2.četi C.O.

Lotrič Janke, kon.kurirjev štaba G.O.

v čin vođnika

Lušina Ciril, desetar v 4.četi G.O.

Lakota Anton, vođnik 2.vođa 2. čete G.O.

v čin mlajšega vođnika

Korošec Franc, desetar v 2.četi G.O.

Fister Anton, desetar v 4.četi G.O.

v čin deseterja

Pintar Jože, desetar v 2.četi G.O.

Politkomisar:

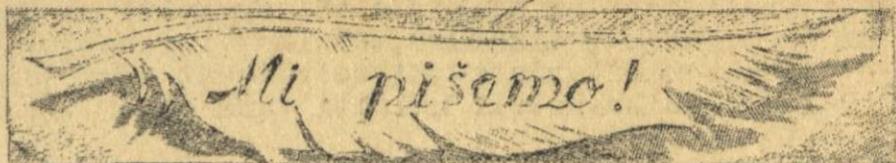
Komendant:

Kržišnik A.-Ljubo

Škraber Leopold-Vanja

Načelnik štaba:

Globočnik B.-Danjan

Niko Kovač

RDEČA ARMADA

Letošnji 23 februar je praznovala Sovjetska Zveza 26 letnico ustanovitve Rdeče Armade s posebnim navdušenjem, kajti v preteklem letu so bile dosežene njene največje zmage.

Sijajni zmagi, ki je bila izvojevana pred Stalingradom, se vsak dan pridružujejo nove ter večajo slavo Rdeče Armade, ki je v 26-em letu svojega obstoja pregnala sovražnika iz velikega predela sovjetske domovine. Samo še četrtno delotnega ozemlja, ki si ga je osvojila roparska sladirna vojska, je še zaslužnjena. Toda dosežani uspehi jamčijo tudi zato, da bo slednji predel osvobojen in da bo vsej širni sovjetski zemljizasižala svoboda, ki jo prinaša Rdeča Armada v svojem zmagovitem polētu proti tujcu, zaslužnjevalcu sovjetskih narodov.

Sovjetski narodi so letošnjo obletnico Rdeče Armade, ki je ovenčana z lauriki tolikih zmag, praznovali kot praznik posebnega ponosa, sreče in veselja.

Z narodi Sovjetske Zveze je ta praznik proslavljal tudi ves svobodoljubni svet. Narodi Jugoslavije, posebno pa njena NOV so praznovali ta praznik z bratskimi čustvi hvaležnosti. Tudi mi, gorenski partizani, smo spoznali pomembnost zmag Rdeče Armade, ki z nami vred tolče istega sovražnika, ki je imel peklensko nakano, uničiti naša bratska naroda.

Ob veselju in ponosu se nam stavlja vprašanje, kako je bilo mogoče uničevati tako močnega sovražnika, kako je zmoglo ljudstvo Sovjetske Zveze, ki je vendar velika agrarna država, vzdr-

žati nacistični naval, ki je bil organiziran iz narode šoferjev, mehanikov, tehnikov, inžinerjev, in pruskih militaristov, ki so z vsemi sredstvi moderne tehnike hoteli uničiti vsak odpor miro ljubnih narodov.

Odgovor na to nam je lahak. Že ob prvih pojava Rdeče Armade, vojske delavcev in kmetov, opa zimo njeno izredno udarnost. Iz rdeče gvardije, nastajajo brigade in divizije Rdeče Armade. Ta je že v svojem početku razbijala vse sovražni-ke nastajajoče socialistične države. Rdeča Arma da zmaguje istočasno nad nemskimi vojnimi sila mi v l. 1918. v bojih pri Pskovu in Narvi, kakor, tudi nad notrajnimi sovražniki, reakcionarnimi generali - Kolčakom, Wranglom ter nad interven-cionista na vzhodu.

To silno udarnost Rdeče Armade, si moramo po jasni z dejstvom, da je to res ljudska armada, vdana narodu in prvoborniteljica za njegovo pre vice. Zato jo je ljudstvo ljubilo in podpiralo. Spomniti se nam je imperialistične carske Rusi je, ki se je vlačila na oblasti za ceno nepre stanih krvoprelitij in strašnega terorja, ki je koplil gnev tlačenenih. Poslednji ruski car Niko laj, že od svoje ščitve imenovan "krvavi car", je s svojo brutalnostjo dal ugodni povod za boj med tlačitelji in tlačeni. Svoboda, kolikor jo despotizem sploh more dopuščati državljanom, je bila tako zatirana, da je le še orožje moglo od ločati med oblastjo in ljudstvom. S stopajevan-jem krivic, se je otepal odpor množic, ki so se začelo dvigati s orožjem in se organiziralo v prve borbeno enote, iz katerih je nastala - Rdeča Armada.

Ideja Lenina je bila tista sila, ki je gnala široke ljudske množice v boj za boljšo bodoč -nost sovjetskih narodov. Blagodatni, ki si jih je priborila Rdeča Armada s svojim junaštvom, ki so redki primeri v zgodovini človeštva, je dala, Sovjetskim narodom najlepšo pobudo za izgrad -njo svobodne države.

Druga važna osnova za uspehe današnje Rde-

če Armade je vzgoja, ki jo je dajala nova socialistična država vsem državljanom. Na samo mladi na, za katero je bila vzakonjena šolobveznost do 18 l. starosti, temveč vsi državljani, so dobivali vso pomoč v svojem izobraževanju. Osnova ne so bile pokušne razstave, ki so jih prevzeli z vozeletali do vsakega najbolj oddaljenega predela širne sovjetske zemlje kakor smo trčili, da je sovjetska država nudila vsem državljanom najboljše pogoje za duševin napredek in za spoznavanje pridobitev novega časa.

Vzporedno z duhovno vzgojo, se je posvečala, vsa pažnja telesni vzgoji. Nešteta športna društva so skrbela za telesno vzgojo mladine in odraslih. Kot posebnost naj omenimo skakanje s padali, ki je postalo ljudski šport.

Skratka, pridobitve revolucije, ki jo je dokončno izvojevala Rdeča Armada, so v temu ljudstvu odprle širok vstop v znanost in umetnost. Vsako odkritje je takoj stopilo v službo celote in bilo najugodnejše uporabljeno. Tako je ljudstvo sprejemalo dobre zmag Rdeče Armade in so na vseh področjih zopet vzgajalo zanjo.

Nadelnja važna osnova, iz katere izhaja uspešnost Rdeče Armade, je socializirano gospodarstvo, ki se je razvilo v petletkah do splošno za vidljivih višin. Industrija in trgovina je hitro dosegla preusmeritev. Silno velik skok pa je bil napravljen v kmetijstvu, ker je namesto zastarele vasi nastala moderna kmetijska produktivna druga - kolhoz. Ta reorganizacija podeželja je prinesla tako ogromen napredek najširšim plastem naroda, da ga moremo smatrati kot popoln, prelom s starim svetom. Kmet je včeraj s primitivnim orodjem obdeloval zemlje in mu je bila, edina pomožna sila ubogo živinče, je sedel za krmilo traktorja in automobila in upravljal moderno lokomobilo. Naziranje, da je bil v kapitalističnih državah človek suženj strojem, se je v Sovjetski Zvezi razblinilo, kajti tu je človek zadobil oblast nad strojem, ki odvzema težka bremena človeškim rokam.

Za zavarovanje ogromne države, je bilo potrebnih ogromnih sredstev. Bogastvo Sovjetske Zveze jih je dalo. Moderno gospodarstvo je omogočilo popolno mobilizacijo vseh sredstev za oborožitev, opremo in prehrano velike sovjetske vojske.

Prežeto z naprednimi idejami, sijajno vzgojeno in v najbolj urejenem gospodarstvu je živelo ljudstvo Sovjetske Zveze pred sedajno vojno L. 1941. so nacisti prav v času žetve navali-li na zemlje svobode in napredka. S presenečenjem jim je uspelo odločiti boj za mejo v svojo korist. Toda čim so orači zamenjali traktorje s tanki, so zaustavili napadalca, ga pričelitolči in izganjati iz svoje zemlje. Rdeča Armada je zrušila naval hitlerjevih fašistov, ter ga nagnala v paničen beg proti zapadnim mejam, Sovjetske domovine in še preko njih. Prežeta re-sničnih vzorov, oprta na izobraženo ljudstvo in zdravo gospodarstvo je zmogla to, česar svet ni pričakoval: zmago nad imperialistično slo-pruskim nacističnim militarizmom.

Gorenjski partizani ji kličejo in čestitamo in kličejo :

ZDRAVSTVUJ RDEČA ARMADA!

Nikdar sile na svetu ni take bilo,
ki bi Rdečo Armado zlomila,
z nami Stalin je naš in z železno roko
vođi k zmagi nas sam Vorošilov.

/Iz pesmi: Marš Vorošilova/

Okoli III. btl.

Borba pod Stolom

Kakor vsak dan, tako se je tudi 21. januarja, podala naša zaseda na Smokuški vrh. Od tam je imela najlepšo priliko, da je opazila vsako sovražnikovo gibanje v dolini. Dopoldan je potekal mirno in nobene nevarnosti ni bilo videti, ki bi nam pretila. Kot ponavadi je drselo nekaj to vornih in osebnih avtomobilov po cesti.

Knalu popoldne zagledamo že od procej daleč pet postav, ki so šle v smeri proti nam. Vodja z zasede ugotovi z dalnogledom, da gre za okupatorja. Zaseda stopi v zaklon ter čaka, da bi se sovrážnik približal. Naš mitraljezec si že mane roke od zadovoljstva in komaj že čaka trenutka ko mu bo dano znamenje za napad.

Ko stoji prvi le še par metrov pred mitraljezom, da vodja znak za otvoritev ognja. Od prvega okvirja je bil zadet major, skozi desno ramo, da ga je podrlo na tla. Naši so bili prepričani, da je mrtev. Ker ni dal sovražnik nobenega odpora jurišajo proti njemu, kar ga poženev beg. Tudi težko ranjeni se z največjo težavo dvigne toda že v naslednjem trenutku izgubi ravnotežje - omahne čez pot in zdrči po strmini do vznožja briba. Tam so ga naložili na rešilni avto in odpeljali.

Hauptmanu je neki puškar prestrolil usta. Ostali trije so pobegnili. Njih sreča je bila, da so jim skale nudile dober zaklon.

V istem času je vodil proti taborišču operativni oficir dve mitraljezki trojki. Ko pridejo do rezervarja elektrarne Završnice, kateri je nad vasjo Moste, ugledajo zadnji nekaj Švabov, kateri so skočili za tam stoječi most. Zelenci so vsuli na naše od več strani in to iz težkih mitraljezov. Naši so se znašli v težkem položaju. Kljub nobenemu zaklonu - sama planjava, ki naj bi po sovražnikovi volji postali grob na -

ših fantov. Tudi pomoč je bila velika. Nas je bilo 8, sovražnikov pa čez sto.

Rešitev naših je samo umik - a kako? Že začno Švabi jurišati proti našim, ko zapoje naša - Breda. Takoj se jih nekaj zvali, kar je še ostalim vzelo pogum. Še par puškinih strellov nam po magi, da smo se srcčno priplazili do gozda, kjer smo lahko že svobodneje zadihali. Teši so bili, že daleč proč, ko je sovražnik še vadno streljal kot pobosnel. Sovražnik je poročal da ima 6 mrtvih. Mogoče so bile njih izgube še večje, saj resnice nikoli ne povedo.

Mi smo izgubili enega tovariša. Operativnemu oficirju pa je kroglja prevrtala površnik, ruto in roko. Rana pa ni nevarna, ker kost ni nikjer zadeža. Upamo, da bo kmalu ozreval in zopet vodil akcije.

Potok 2. tl.

PESEM MITRALJEZLE TROJKE.

Kot večkrat tudi danes na vrsto sem prisel,
stražarsko prvo mesto za nekaj ur prevzel.
Dva hrabra fanta sem v pomoč dobil,
ki ju je trdi boj za narod prekalil:
Kot prvi mi tovariš je Lačo bil dodan,
junska, 6 mesecev že partizan.
Koj drugi pomočnik je Marjan bil vesel,
izkušen borec, ki s fronte je prišel.
S seboj imamo naš zvesti puškomitraljez,
ki trese se pred njim prav vsaki švabski pes.
Gorje zverini, če na nas zadene,
pozdravo bo dobila koj svinčene.
Stražarji Marjan, Lačo, Potok - vsi trije,
imamo v prsih nočnih mož srce:
Če težke ure nas kdaj doletijo,
moči jeklene nas ne zapustijo.
Goreča želja naše je in bo,
boriti se za svobodo.

GRUNTARJEVI

Poč Stolom je Gruntarjeva domačija. Lepa, bela hiša, z negelji okrašena okna, čisto dvorišče na drugi strani pa gospodarsko poslopje.

Préd dvajsetimi leti je zagledel tu luč sveta Davorinček, prvi sin, z že štirimi križi obloženega očeta Davorina Gruntarja. Malo neboljerno dete je hitro zraslo v krepkega fantička. Okrogla glavica, šop na čelo visočih plavih laskev, velike modre oči, to je bil Davorinček, vse lje in ponos obch Gruntarjev.

Hitro in brezskrbno so mu tekla otroška leta. Prav rad je pekel s sestrico "hlebčke" ob vodnjaku, ali sta se igrala s sultanom. Hodil je k potočku, delal tam jezove in postavljaj svoje ga konička k vodi, da bi pil.

Tako je živel do svojega šestega leta. Potem se je začelo zanj drugo življenje - pričel je hoditi v šolo. Kos kruha mu je dala mati in šel je prvokrat. Oča mu je kmalu postala drugi dom. Bil je nadarjen in z velikim veseljem se je učil. V trinajstem letu je domačo šolo zaključil. Kar so doma razmere dopuščale in ker je imel veselje je šel naprej v šolo v Ljubljano. Tudi tu se je dobro izkazal.

Učoda pa je hotela drugače. Oče je vozil po zimi na Zelelnici hloče in mu pri tam zmečkalo nogo. Motka in mati sta jokali in sta bili v velikem strahu za očeta. Očetu so odrezali nogo. Radi tega se je vrnil v ladi Davorin iz Ljubljane, da bi se posvetil samo delu na kmetiji. Premlad sem še, da bi sam vodil gospodarstvo, je na tihem premišljeval Davorin.

Nastopilo je toplo pomladansko vreme, in Davorin je začel z delom. Spočetka je šlo malo te žje, ko je držal plug v rokah in roganjal voličke. Roke so mu postale žuljave. Delo mu je šlo -

vedno bolje od rok in vedno z večjim veseljen-
je delal. Ljubil je zemljo, daje nam hrane, lju-
bil pa je to zemljo še bolj - saj je ona naša
domovina. Zemlji je posvetil vse svoje sile, da-
lal in živel je samo zanjo.

"Prav po starem se je vrzel", so pravili lju-
dje o Davorinu, ter hvalili njegovo pridnost. K-
pravi gruntar je bil, z vsemi lastnostmi svoje-
ga očeta. Tudi postaven je bil, da mu vsej fari-
ni bilo enakega.

Prišla je vojna. Sočomnajstletni Davorin je
mnogo čital o grozodejstvih na Češkem, Poljskem
in drugje, kjerkoli je nanovo zagospredovala nem-
ska kultura. Včasih kar ni mogel verjeti temu,
kar je čital, čeprav so bila poročila le drobce
tistega, kar se Nemci s podjarmljenimi narodi-
v resnici delali. Tudi naše zemlje so jo zahote-
lo grabežljivemu tujcu. Uspelo mu je. Čez noč so
je izpremenila zunanja oblika naše Gorenjske.
Izginili so slovenski napis, uračevalo se je z
samó še Nemško. Povsod pa si videl velike skupi-
ne nemškega vojaštva in policije.

Pretekla sta šola dva meseca, in že je zatre-
petala vsa Gorenjska. Dobili smo prve letake:
"Ustreljeni so bili..." Davorin je zmajal z gla-
vo in s strahom gledal v bodočnost. Slišal je
tudi, da so nekateri ušli pred tujcem in da so
skrivaje sedaj po naših gozdocvih. Pogosto je mi-
slil nanje.

Lepoga poletnega jutra se je že navsezgodaj
odpravil na Gojzdič. Ko je prišel na vrh se o-
zre v dolino. Stal je nekaj časa nepremično, kar
pristopi k njemu človek, kakor bi zrastel iz
tal. Imel je puško. Pričela sta govoriti. V začet-
ku sta bila zelo nezaupna, končno pa sta se drug
drugemu popolnoma zaupala. Govorila sta dolgo,
dolgo... Že se je sonce nagibalo za Triglav, ko
sta si pristrčno stisnila roke.

Tisto noč Davorin ni mogel zaspiti. Nepresta-
no je imel pred očmi njegovo sliko, neprestano-
se mu je zdelo, da sliši njegove bodrilne bese-

de. O svobodi, enakosti in bratstvu mu je pravil in še toliko drugega. Proti jutru je zadremal.

Sonce je stalo že visoko na nebu, ko se je Davorin prebudil. Imel je težko glavo in delomu ni šlo od rok. Šel je na polje, toda kmalu se je vrnil. Nikjer ni imel obstanka. Domači so ga začudno gledali, le sestra Metka ga je razumela. Sam ji je prejšnji večer vse povedal. Zaupal ji je tudi, da se je sam odločil, da zapusti dom. Metka ga je prosila, naj jo vzame s seboj, kar ji je odklonil, čoš, naj radi staršev ostane doma. Ubogala ga je. Davorin ji je tudi naročil, kaj vse naj mu pripravi.

Čez par dni stopi Davorin še pred očeta in mater. Razkrije jima svoj sklep. Solze so stopile materi v oči, a rekla ni ničesar. Tudi oče, je ganila sinova odločnost. "Stori, kar ti vele-va vest" mu pravi oče čez nekaj časa. Težko mu bo za sinom, vendar je bil kar ponosen na njegovo odločitev.

Preteklo je še nekaj dni in končno je prišel dan slovesa. Zvečer je bilo. Mesečina je oblivala vso domačijo, ko so si podajali roke. Ni vedel, da stiška očetovo in materino roko zadnjikrat. Sultan je zacvilil, nekje v daljavi je skovikala sova. Davorin je odšel - s težkim nahrbtnikom in puško na rami. Postal je partizan.

Minuli so štirje meseci. Mnogo gorja je doživel dolina. Žrtve so padale vsak dan, vsak dan pa se je večal tudi odpor, vedno več jih je šlo v partizane. Pri Gruntarjevih so prav kmalu občutili, da nanjka pridne Davorinove roke. Metka je sicer garala od zore do mraka, a Davorina ni mogla nadomestiti. Materi se je zdravje poslabšalo, tudi oče je obležal.

Davorin se je novemu življenju hitro privadil. Čim bolj je spoznaval našo zemljo, tem bolj jo je ljubil in s tem večjim veseljem se je boril. Bil je dober borec povsod prvi in neustrašen. Večkrat je že gledal smrti v obraz, pa šlo je mimo njega - ni mu bilo še usojeno.

Nekega jesenskega jutra so pridrveli v vas nemški avtomobili. Selili so in tudi Gruntarjeve je doletela ta usoda. Zjutraj, ko so še spali, so začuli močno trkanje na vrata. Metka je šla odpirati. Zagledala je surove obraze in vodjate tolpe zaupije nad njo: "Z nami banditje". Šli so v hišo, vrgli mater iz postelje in psovali vse vprek. Mati ni slišala več veliko, obležala je - negibna, zadela jo je kap. Po hiši so razmetali, ter pobrali vse, kar je bilo kaj vrednega. Mrtvo mater so odvlekli pred hišo in jo tam pustili. Cesta je odvedel surov gestapovec in ker je težko hodil so ga pretepali s puškinim kopitom. Na pol mrtvega so vrgli v auto in takoj odpeljali. Metka je klečala poleg mrtve matere in jokala. Toda kmalu so tudi njo gestaparji odpeljali.

Gruntarjev dom je ostal prazen. Materi so do stoječ pogreb preskrbeli sosedje. Kupi vencev - so pokrili njeno gomilo - gomilo partizanove matere. V naslednjih letkih so ljudje že čitali: Davorin Gruntar rojen... je bil ustreljen za materjo je sel še oče. Na njegovem grobu ni bilo vencev, lesen križ, katerega je nekdo naredil na skupen grob je bil priča novim žrtvam, ki so padle pod krvoločnostjo "nosilcev kulture".

Ostala je še Metka, ki je bila zaprta v Begunjah. Po prostanjem trpljenju so ji živci tako oslabele, da se ji je večkrat bledlo. Pri zasliševanju je molčala. Kljub mučenju iz nje niso izvlekli ničesar. Ostala je trdna, kakor vsi Gruntarjevi. Dobila je deset let prisilnega dela. Obtožnica jo je dolžila, da so doma podpirali, -partizane, da so vedeli za njih skrivališča in da tega niso prijavili. Obsodbo je sprejela mirno in dostojanstveno. Čez dva dni so jo z več drugimi z avtomobilom odpeljali iz Begunj. Na ostrem ovinku je šofer - gestapovec - ki je bil pijan zavozil preveč na rob ceste in avto je zdrsel po bregu. "Vsi ven", se je zadržal policist. Metka je imela srečo. Bila je ravno pri vratih,

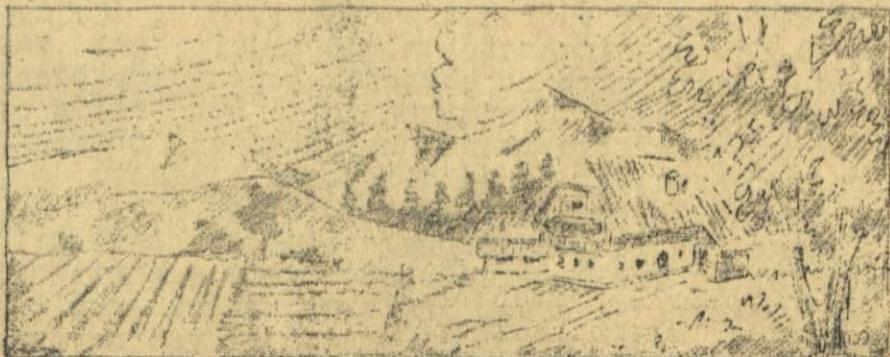
in z enim samim skokom je bila zunaj. Porabila je zmedo, suknila v grmovje in izginila.

Dva dni je hodila okrog lačna in izmučena. Tretji dan pa je le dobila dva partizana, jima povedala svojo zgodbo in ju vprašala po bratu. Poznala sta ga in jo odvedla do njegga. Vesel je bil Davorin svoje sestre. Novice pa, ki mu jih je povedala so ga močno pretreslo. Vedel je samo za očetovo smrt, ne pa za smrt matere, za solitev in za njeno usodo. Vse to mu je povedala Metka. Bol je bled, stiskal je ustnice in iz celega obraza mu je žarela želja po maščevanju. Uprt na puško je stal dolgo čase nepremičen. Ti isti dan z Metko nista več govorila.

Drugi dan so spletli dve venca, za očetje in mater. Zvečer sta odšla s tovariši najprej na pokopališče, kjer počiva mati. Sneg je nelahko naloževal. Položila sta venec na grob in pokleknila. Solze so jima tekle po licih in padale na mrzlo zemljo. "Mati maščeval vaju bom", je rekel še Davorin. Prižgali so svečko in odšli.

Na očetovem grobu je bilo že več vencev. Nanj so jih položili domači in sorodniki postreljenih. Položil ga je še Davorin in stisnil pest v pozdrav.

Prez in sneg prenašata Davorin in Metka že tretjo zimo. Ne govorita dosti o trpljenju - o čemu. Posebno Davorin ne. On pozna le borbo za domovino in lepšo bodočnost slovenskega narod.

Niko Kovač

Ivan Ivanovič

Ivan Ivanovič - naš Janko je padel. Ta pre-tresljiva vest je 8. februarja pričela krožiti, od partizana do partizana, od tiste vasi, kjer je junaško umrl do njegovega rojstnega kraja - pod domačo stroho. Zopet je bilo darovano mlado življenje za svotočo slovenskega naroda, za njegovo srečnojšo in lepšo bodočnost.

Trpka žalost je zadela njegove najdražje. Če ki je bil navezan na Janka in mati, ki ga je tako zelo ljubila, sta ostala brez prvorojenca. Brata in sestre nimajo več svojega vodnika in za starši prvega svetovalca. Tuga je temvečja, da ga niso mogli spremiti na njegovi zadnji poti.

Toda ta dom ja dom junakov! V njen matere ne povijajo mehkužnežev, temveč borce. Bolečina Jan kove matere je bolečina njegove babice. Žalost bratov in sestic je žalost očetova, kateremu, so brata Poldeta ustrelili na Juženburškem upo ru in ni mogel na njegov pogreb, kakor ne na pogreb sine Janka. Vendar je tudi Poldetov spomin zabieščal v sijaju, kar se z večjo gotovostjo - pričakujemo za Jankovega.

Ivan Ivanovič se je rodil 24. maja 1921. Po dokončani osnovni šoli, v kateri je kazal veliko nadarjenost, je obiskoval še združno šolo, ter se kasneje tudi kot združnik udeleževal. Bil je sin kmeta in dobro je poznal vse trpljenje in skrb za obstanek tega izkoriščane ga stanu. Z velikim zanimanjem je študiral socialno gospodarstvo in se zanj navdušil ob spoznanju krivic, ki jih je delovnemu ljudstvu doprinašalo kapitalistično izkoriščanje.

Takoj ob razpadu Jugoslavije je postal prištaš OF in kmalu pričel sodelovati s partizani. Vzpostavljal je zveze in partizonstvu služil z vso vnemo. Neustrašeno je prestajal vse nevarno

sti in trpljenje, ki je bilo delež vse družine, kar ga ni prav nič potrlo. Ko je najmlajši brat odšel v partizane, je selitev zadela tudi njega in družino. Toda znašli so se in se temu izognili. Od tedaj Ivan Ivenovič ni šel več v dolino - vstopil je v partizane. Bilo je tisti meseca maja, 1943. Svoje delavnost je še povečal. Nekaj časa je bil v četi, nato pa je kot ZKM-ovec organizatorno deloval med mladino. Predan nalogi je želepe uspehe in prijetno se je bilo srečati z njim, ki je bil ves navdušen in ponosen mladinski organizator.

Sovražnik mu je zavrtno uničil mlado življenje. V letih polnih idealov je preminul. Toda kljub zgodnji mladosti si je že zgradil dela, ki bodo še dolgo spominjala nanj. Vsem svojcem in nam ostalin, ki smo ga imeli radi in cenili, pa je postavil sebe v trajen spomin in zatrdno smo uverjeni, da bo napočil čas, ko bo njegova žrtev povečana med heroje, ki umirajo za svobodo, enakost in bratstvo.

Jantz Šolar

Dadlanu tovarišu

Končana zima je zato, končan je boj
ki izkrvavel si tu, tovariš dragi moj.
Ker ljubil dom si svoj in rod, si bil "bandit"
mre mati v lagerju, je sestra šla pred zid.
A mi ostali smo, zgubili nismo nad,
svobode naše ni, brez naših zdaj granat;
daleč vzhod je, dalje se zapad.

Žirovnik I. I. btl.

Boj na Osojniki

Tenka plast svežega snega je pokrila zemljo. V tiho noči odmevajo koraki partizanov. Na mestu smo. Po zboru poležejo trudni tovariši po skednju in v hiši. Vse spi, samo straža in dežurni čuvajo spece tovariše.

Ko se je naredil dan, je bila že vsa četa po konci. Danes je treba posebne pozornosti. Sledi v svežem snegu nas izdajajo in privabljajo Nemci za nami.

Okrog pol desetih dopoldne je prihitel stražar, ter javil komandantu, da se bližajo našemu taborišču Nemci. Takoj se je glasilo povečje za odhod. Četa se je razdelila v dve koloni. Ena je odšla takoj na položaje, druga pa je krenila s komoro okoli Osojnika proti Govekarju. Nemci, ki so bili oddaljeni le še kakih 100 m, so te opazili in začeli streljati nanje. Najprej je padlo nekaj posamičnih strelcev iz nemških pušk. Naša prva kolona pa je med tem prispela na prvi rob, ki je nudil ugoden položaj. Oglasila se je Džurotova "Breda", ki je odvrnila pozornost Nemcev od umikajoče se komore. Počasi so se začeli umikati naši borci na nove položaje, streljajoč neprestano na sovražnike.

"Nemci so nam za hrbtom", zaupije tedaj tov. Krjavelj. Res se je pokazalo za nami nekaj čvabov, ki so bili od nas oddaljeni le še nekaj metrov. Kakor bi trenil, se obrne tov. Vojko s svojo zbrojevko in spusti rafal med nje. Nemci so takoj izginili, ne da bi oddali strel na nas.

Že smo preko nekaj robov. Pred nami je strmi na kakih 50. Po zledeneli zemlji, pokriti s svežim snegom, je bilo nemogoče priti naprej. Nekaj tovarišev je že zdrselo v grapo.

"Naprej k cerkvi", zakliče komandant. Za vsako ceno je treba priti na vrh k cerkvi, da ne pridejo tja prej Svabi. Streljanje je nekoliko-

pojenjalc. Opiraje se na puški, stopata komandir čete Dušan in komandant Tomaž proti vrhu. Že sta na vrhu in za njima še en puškar. Takoj so opazili Nemce, ki so obkolili Koštovčovo kmetijo in jo požigali. Strelili iz pušk, naših treh puškarjev, ki so zavzeli strmi Osojnik, so razkropili Nemce od kmetije. Obrnili so se proti vrhu, hoteč ga zavzeti. Med neprestanim regljanjem strojnic in pokanjem pušk se čuje udarjanje sovražnega minometa. Nemci hočejo zavzeti Osojnik. Od vseh strani pritiska sovražnik. Pol ure so odbijali naši trije branitelji vse sovražne napade. Tedaj pa so opazili pomoč ter še bolj poprijetli.

"Kje so 'vabi', je zavpil mitraljezec Džuro, prisopikajoč na vrh k cerkvi. Že jih je opazil in že se začuje naša "breda". Za njim je prišel še vojsko z zbrojevko. Nabralo se je kakih 15 tovarišev pri cerkvi. Naši borci so razširjali po ložaj, ter si zavarovali hrbet.

Oddelek druge čete je hitel s svojim tovarišem na pomoč, a je prišel prepozno. Nemci so se po dvehurnem boju začeli umikati.

Utihnili so strelji in naši borci so nepremagani veselo odšli.

PARTIZANI GREDO.

Ortomir I. btl.

V dolgi verigi gredo
temne postave čez goro,
temne postave skoz noč.

Nikjer se ne ustavijo ti ljudje,
kar naprej gredo in molče
in vsi se resno drže.

Daleč jih pelje pot to noč,
da kaznujejo greh, vzebovpijoč,
da maščujejo jok, ki se dviga iz koč.

Gredo partizani, naša moč,
gredo da maščujejo narod zvest
da vsem zločincem izprašajo vest.

Boris FD

NAŠ ROV IN NAŠ BEG

Gonars, sredi Furlanije. Na severu ga obkrožajo vitki, ostri Dolomiti, ki se še kopljejo v snegu in ledu in leskečejo v soncu. Potem Montež, širok in ogromen. Še bolj proti vzhodu se razprostirajo Mangart, Martuljkova skupina in lok-Julijski Alp, ki se izgublja na jugu v hribe in griče. Spredaj pred njimi so Coriške brče, ki se iz valovitosti pretapljuje v ravnino - Furlanijo. Na jugu in zapadu je sama ravnina, kot da ni nikjer konca zemljin, travnikom, vasicam, njivam in cipresam, kot da na obe strani gre v brezdelje. Le nebo, ki je na jugu tako svetlo plavo, kot da je zrelo morje, da slutiti bližino našega Jadrana.

Kako lepa priroda, posebno ker čutiš bližino svoje zemlje, ko se ti zdi, da v bližnjih hišah živi naše poseba, veje slovenski duh in bije naše srce.

Oh da, lepo je in vse tako domače. Zdi se ti da je sovražnik hotel, da te postavi v bližino domovini, da domovino gledaš, da hrepeniš po njej še bolj, da bo bolečina še v čja, ko jo vidiš skozi ograjo, goske prepredenih žic, s stražarjem v ospredju. Zdi se ti, kot da stražar z nasaje in bajonetom in nabito puško čaka, da bi se kdo od nas pognal in skušal razbiti te vezi, samo da bi mu smel uničiti življenje.

Bilo je leta 1942 spomladi. Skupina mladih internirancev je bila v pogovoru. "Poglej, Ivo je pa le uspel, niso ga ujeli kakor nas, ni jim padel v zanko, kakor mi. Edini od nas enajstih", je vzkliknil Drago. Bili smo vsi mornarji, oficirji, dobri tovariši, a edino on je storil svojo dolžnost, mi pa smo čakali. Prav nam je!

Vem da ga je bolelo, ko je to govoril. Zbudlo

je nas vse. Tudi mi moramo ven, moramo k Ivu, med naše tovariše partizane. Toda kako? Preko žice? To ni mogoče, bilo bi žrtvovanje zastonj. Stražarji so posejani preveč na gosto, saj je vsakih 30 m hišica, na oglih pa stolpi z žarometi in mitraljezi. S prevaro? Premalo nas je naših v tem taborišču, živino skupaj z mnogimi izdajalci - bilo in plavo gardisti.

Koristilo bi nam samo nekaj novega in nenavadnega. "Veste kaj", je vzkliknil Leo, "tistale-prazna baraka je blizu žice, travnik je tam, - skopljimo rov. Iz barake ga kopljimo pod žico, naprej pod stražarsko stezo v njivo, ki se koplje v rži. Naredimo načrt, pripravimo se." Sprejeto.

Drugi dan zjutraj, ko so drugi črpali znanja na predavanju, smo se mi splazili v barako. Nosila je številko XIII. Nesrečna je, je nekdo rekel, ne bo se nam dobro izteklo. Mi pa smo kljub temu vstopili in prijeli za delo. Prenesli smo, oročja lesenih "dvonadstropnih" postelj - po gradov; očistili smo pod. Leo - naš gangster - je že krivil deske na podu. Zaškripalo je. Naše roke so zagrabile celo podno ploskev in jo vzdignile. Pol metra nižje pod nami so bila travnata tla. Sergij, naš dolgi letalec, je že držal v roki lesen količek in z njim udarjal ter zabadal v strnjene grive. Ni šlo in ni šlo. Vsi poredi smo prejeli, vsi poredi k alu opustili, vsi znojni in utrujeni.

Spogledali smo se in iz oči smo si brali za skrbljenost. Spet nas je rešil Leo. Njegovo bistro oko je zapazilo v neki zaklenjeni shrambi poleg taboriščne bolnice staro lopato in železen drog. Ponoči se je splazil iz naše barake - do shrambe, prenesel oboje, čeprav je stražar stal le nekaj metrov proč.

Drugo jutro smo pričeli z novim orodjem in z novo močjo. Delo nam je šlo dobro od rok. Prvi dan smo skopali toliko, kolikor smo morali vgle globino. Bili smo 2 m globoko. Ko je padel mrak, smo zadovoljni zapuščali delo. Spet smo zaprli-

Spet smo zaprli vhod. Postavili postelje na njihovo mesto in odšli v barake. Po umivanju, smo se razpršili na vse strani, ter prihajali posamično in neopaženo med ostale tovariše. Da bi prikriji naše delo pred ostalimi in obdržali namerobobegniti v tajnosti, se zunaj sploh nismo več sestajali, ampak je vsak izmed nas iskal drugo družbo in če je bilo potrebno tudi zabavljali drug na drugega.

Tako je bilo sedaj vsak dan. Zjutraj po zboru /šetje po imenih v taborišču, ki ga je vršil italijanski službujoči oficir/, smo se razpršili in kmalu nato znašli v naši delavnici. Razdelili smo se na dve skupini, prva je vršila obveščevalno službo zunaj na travniku, v bližini barake. Eden od njih je celo ostal pri vratih ob vhodu v taborišče z nalogo, da vsako spremembo takoj sporoči. Oni, ki so ležali v travi, so se sončili in glasno razgovarjali, da se je šum kopanja rova izgubil v njihovem živžavu.

Skupina kopačev se je zaprla v barako in pod streho postavila opazovalca, ki je pazil na vsak stražarjev gib. Ta opazovalec je imel priroki stikalo za električno svetilko v rovu/elektrifikacijo je izvedel tov. Drago/, katera je bila postavljena tik ob prvem kopalcu na skrajnem delu rova. Ako je stražar korakal proti zemljišču nad rovom, je opazovalec ugasnil luč in v rovu je zavladal popoln mir. Roke kopačev so obstale, telesa so obležala mirno brez šuma in še dihanje se je pritajevalo. V rovu je odmeval enakomerni korak stražarja, se ojačeval, da smo spoznali njegovo bližanje, počasi spet pojemal in utihnil. Tedaj se je že luč prižgala, roke so se spet oprijele deščic, železni drog tam spredaj je nanovo udarjal ob prod, ki se je posipal da je kar bobnelo. Telesa so se znojila od gibanja in napora. Šlo je kot na tekočem traku v to varni. Udarjanje železnega droga, hreščanje peska in kamenja, ki smo ga z deščicami potiskali do vhoda, dviganje izkopanega materijala iz luknje na pod in poravnavanje tega pod dvignjene

deske baračnega poda, vse to je ustvarjalo pesem dela, melodije naših neuklonljivih duš, pesem našega prepričanja in volje do borbe. Bili smo sestradani, da so nam ob delu drgetala tele sa in se vrtelo v glavah, če smo ustajali iz klopi ali postelj, vsi ohnemogli, vendar nismo hoteli popustiti dela, čeprav so mnogemu pri nje odpovedale telesno moči. Hoteli smo ven, v svobodo, v borbo proti zločincem - fašistom, proti tlačiteljem, katerih peto smo tako zelo občutili.

Dolžino rova smo merili vsak dan. Skupini sta medsebojno teknovali, katera bo izkopala več. Malu smo namerili 20 m. Ob tej ugotovitvi je naša srca prevzelo nepopisno veselje, kajti izračunali smo, da skrajni konec rova ni več znotraj žične ovire. Čestitali smo si k svobodi. Vsak izmed nas je zlezal prav do konca rova in tako mogel reči: "Bil sem na svobodi, zunaj žičnih ograj."

Od tedaj smo s smehom opazovali te nerodne vojake, oficirje in komandanta, ki so tako samozavestno hodili preko našega "radnika", ne da bi slutili, kaj jim pripravljamo. Posebno smo se smejali sitnemu "nosonji"/najbolj osovraženemu italijanskemu oficirju, in odločili, da bomo prav njemu "skuhali k šo".

Delo smo podvojili. Radi dolžine rova so se povečale tudi težave. Pričelo je primanjkovati zraka. Prvi, ki je oblikoval in vrtel rov z železnim drogom je po desetih minutah moral biti zamenjan. Ko je prišel iz rova, je bil ves moker kakor da bi ga vzel iz parne kopeli, težko je dihal in iskal svežega zraka. Bil je zelo utrujen. Nato smo morali 10 minut čakati, da se je zrak v rovu obnovil, ter nam omogočil daljnjih 10 minut kopanja. To izmonjavanje nam je povzročalo velike skrbi. Tudi zanj smo našli rešitev. Naš geodet je izdelal načrt za zračenje. Poiskali smo si tanke cevi, ter prebili strop rova do površja zemlje in zraka nam ni več primanjkovalo. Zopet je delo šlo nemoteno od rok. Udarjalo je,

brnelo in šumelo.

Tudi rudniško nesrečo smo doživeli, pri kateri bi nas skoro posulo. Bili smo vsi pogobljeni v delo, in nizki obok rova, ki je nerodno visel nad nami nam ni povzročal skrbi. Med kopanjem in prvim metalcem prod pa se je iz oboka, nenadoma odtrgala debela plast materiala, ki je na mah pritislila oba tovariša k tlom. Prejšnji dan je deževalo, ter premočilo zemljo in prod in povzročilo posip. Luč nam je izginila v kupu in v trenutku, ko je zabobnelo nas je objela tema. Utihnili smo in premišljali kaj bi. Tedaj pa je tov. Sava od iz topa zaupal: "Leo, Sergij zasuta-rešujmo jih-vsak vse od sebe!" Utisnili smo prste v deščice in z vso zagrizenostjo pričeli hiteti, da je prod pričel teči kot voda iz vodovodne cevi pod našimi golimi nogami. Nič ne spregovoril besede, samo hiteli smo. Znoj je tekel iz obraza med prod, med hitrimi gibi sestradanih in izsušenih teles. Pri srcu nam je bilo tesno, kakor more biti le tistemu, ki se boji, da bo izgubil svoje najdražje. To so bili trenutki tesnobe, ki so se spajali z rahlim upom v uspeh našega reševanja. Prva sreča nas je objela. Tov. Sava je začutil Sergijeve pete. Komaj smo podali to vest je že sledila druga še bolj vesela: "Sergij še diha". Potem je Sava še nekajkrat podrgnil prod iz Sergijevega hrbta in zeta izvlekel glavo, ki je bila stisnjena med roke. Izvlekli smo ga proč in obsijal nas je žarek električne luči. Leo je ležal še v zelo majhnem prostoru z zasutimi nogami, dočim mu je bil gornji del telesa svoboden. Primanjkovalo mu je zraka in zelo težko je dihal: "Ti, to je pa še nevarno, da nas niso podsuli belogardisti," je zarenčal med tem ko smo mi vlekli pesek iz njega, ga zgrabili za noge in že je frčal iz rova. Na mah je izginil pri izhodu, kjer so ga čakali rezervisti in zdravnik. Sergij in Leo stamalo poležala, pretipali smo jim kosti, pa je bilo vse dobro. "O, sedaj gremo nazaj, danes bomo nakopali največ, saj se nam še samo dela," je

rekel spet naš Leo. "Gremo nazaj", je ponovno zahteval. Mi pa nismo bili več ta dan zmorni dela ti. Roke so se nam tresle od utrujenosti in iz obrazov smo si brali onemoglost. Tisto popoldne smo počivali.

Življenje v taborišču, okrog barake je teklo naprej. Nihče ni vedel za naše delo in niti malo niso slutili, da pripravljamo beg. Vsak dan - so potekali zbori, bila se prerivanja pred kotli, predavanja in izprehodi po ozkem krogu. To se je vlekle dan za dnem.

Po treh tednih našega dela so nas iznenadili Italijani. Prišli so postavljati kole za žično oviro, da bi odvojili naše taborišče od barak, kjer smo kopali rov. Nepeli smo vse sile, da jih prehitimo. Zmedo je povečal obisk komandanta taborišča, ki se je iznenada pripeljal k nam na pregled. Že se je bližal naši baraki, kjer je bilo delo v polnem teku. Obvoščevalec v taborišču je bil iznenaden. Iz te zagate nas je rešil eden naših "rezervistov", ki je udaril po leseni steni. Tovariš pri stikalu je zaslutil nevarnost, luč je zanihala, se ugaševala in prižigala. Znak za alarm! V istem trenutku smo popustili delo, poskakali smo iz rova, vse poskrili in luknjo pokrili s podno ploskvijo, nato pa polegli po posteljah kot da spimo in počivamo. Pri odprtih vratih pa je že stal italijan ki komandant in zvedavo pomolil svoj aristokratski nos v barako. Nekaj časa je postal, ponahal z jahalno paličico, kakor je imel navado, popravil pipo in samozavestno odšel s svojim spremstvom naprej. Oddahnili smo se, spet smo imeli srečo.

V prihodnji noči je naše delo tako napredovalo, da smo dosegli, zemeljsko površino. Za poizkus, do kam smo prišli smo potisnili skozi ozko luknjo dolgo palico in iz barake opazovali oddaljenost. Zaskrbelo nas je. Palica je nihala ko maj 3 m za stražarjevim hrbtom, šele ob začetku njive. Občutili smo, da bo beg skozi to luknjo - nevaren podvig.

II.

Naš beg.

Prišel je dan odločitve.

Opazovali smo stražarja pred žico. Dozdevalo, se nam je, kot da vse ve in prikriva pred nami, da bi nas zvalil v past. Njegov pogled, hoja, vse na njem se nam je zdelo izumetničeno in urivalo misel, da nam je zanjka nastavljena. Ti občutki, so nam razjedali trdnost in zanihalo je v naših dušah. Veliko smo se pogovarjali. Slednjič smo odločili, da nas bo pet krenilo na pot, kot predhodnica in bomo pripravili pot v svobodo še ostalim. Pri tej odločitvi je ostalo.

Ko je padel mrak, smo se splazili z vsemi našimi stvarmi v barako, kjer je bil rov. S seboj smo vzeli tovariša Leona, dočim so se ostali razdelili po sobah, ter tako odvrnili pozornost. Leonu je pripadala težka naloga, ugotoviti, kje stoji stražar in nam dajati znake z električno žarnico, ter tako poskrbeti, da o praven trenutku - vsak izmed nas zapušča rov, nazadnje pa sam prekrije luknjo pri izhodu iz rova. Dalje mora vse lepo pospraviti v baraki in se splaziti v njegovo prenočevališče.

Nastopila je točna junijska noč ob mlaju. V taborišču je trobentač naznanil "ritirato"-počitek. Skupine internirancev so se dotlej kretale na ozkem prostoru in uživale svež zrak, ter lepo to junijskega večera za žicami. Sedaj so se hitro razredčile in nastopila je tišina. Motilo je je cvrčanje ptičev in korakanje stražarjev, ki so se kretali ob žični ograji. Včasih je bilo čuti, tudi kako laško besedo izrečeno od dveh stražarjev, ki sta v temi skoraj zadela drug v drugega. Zdaj so na stolpih prižgali žaromete, ki so z močno svetloborazsvetljevali ograjo in stražarje, ki so se svetili kot da imajo čelade in obleke iz srebra. Posrebrnela je tudi trava, listje, detelja, vse se je lesketalo v nočni svetlebi. Toda mi smo imeli preveč drugih skrbi in smo to lepoto, komaj opazili. Zbližžali smo se in stopili v krog da se še enkrat natanko dogovorimo. Potem je Leo

stopil na stražarsko mesto, dečim smo "popetniki" zlezli počasi v rov, ter po vrsti legli na položaje. Pričelo se je pri ravnem.

Električno svetiljko smo zatemnili tako, da je videl samo prvi, ostali smo si s tipanjem odredili svoja mesta. Tovarisa Sava, droban, zelen in predrzen je bil kot prostovoljec prvi. Drugi je bil Sergij, dolgin s tenkimi nogami. Oba sta imela s seboj samo to, kar je bilo oblečenega, žepa pa napolnjene s kruhom in sladkorjem. Z njima je bil Drago, tehnik, tenak in droban, skoraj slaboten. Četrty je bil Lojze, širok in močan z močno brado, kot kak Italijan v svoji črni polti. Zadnji sem ležal jaz v suknjiču z nahrbtnikom na strani in konzervami v žepih, noge sem molil še iz rova.

Čutil sem Leona nad seboj, mu v mislih sledil, kako napenja ušesa, širi oči, se sklanja nad okno in išče cl. stikalo. Pesek je škripal pod stražarjevim korakom, ki ni hotel proč od našega rova. Morda je čakal obhoda službujočega oficirja. Kaj še ni bil? Okoli polnoči smo začuli rožljanje, Leo je zapazil široko senco, ki je hitela ob žici in za njo še par drugih. Vojak, ki je stal pred našo barako nad rovom, je udaril s petami. Vedeli smo, da je bila patrola, bil je službujoči oficir, osovraženi "nesonja".

Oddahnil se je stražar in mi. Stražar vesel, da bo mogel na kratek razgovor z ostalimi tovariši pod stolp žarometov, mi pa veseli, da bo izginil in bomo mogli kmalu kot krti iz lukenj proti njivi.

Zaslišal sem šepet Lea: "Pripravite se, sedaj bo čas". Šepnil sem naprej, šepet je izginil v globini rova. Pričakoval sem dogovorjen znak z žarnico, ki se mora zasvetiti, nam oznaciti, da je prosta pot, ter nas pozvati na skok v svobodo!

Nenadoma je zašumelo, čul sem bobnenje, trkljanje kamenja in šumenje peska. Vse se je treslo. "To Lah! morajo čuti", sem si dejal. "Sava je odšel", je šepnil Lojze. "Sava je zunaj." Luč

še gori, naprej! Sedaj je na vrsti Sergij. Šume - nje, ki ga je povzročalo Sergijovo plezanje se je širilo in jačalo. Nenadoma je kot odsekano - vse utihnilo. Zaslišal sem topot hitre hoje, ki se je bližal. Tram, tram, tram, je bobnelo po rovu, kot da zunaj teko. In več jih mora biti. Udarci korakov se mešajo, upadajo eden v drugega, ču je se žvenket oročja. "Izgubljeni smo." Savo so zapazili in teko za njim, mi je šinilo v glavo. Fritisnil sem se ob steno, kot noj sem zavil - glavo med roke. Ležal som nepremično kot pribit. Znoj sem občutil na rokah, kjer mi je počivalo, čelo. Ta znoj je bil strah, občutek nemoči, ki pa je izginil. Zgrabil sem nahrbtnik in prijel za zobmi. Čakal sem. Pognal se bom nazaj in izginil v temo, če nas bodo napadli.

Koraki so bili že čisto bljizu. Sedaj bodo - planili na nas in nametali na nas bomb, da nas uničijo. Nad nami so. Uбоgi Sergij - prvi je, pod luknjo pri izhodu leži. - Čuj, hite naprej! Odleglo je - Nismo izdani, niti cpaženi. To je bila le x patrola na nočnem obhodu okoli taborišča.

Luč je spet zagorela. Drugič bobnenje in šumenje peska. Sergija ni! Že se plazi Drago proti izhodu, zabobnelo je in zašumelo. Lojzeteve noge so se slednjič umaknile izpod mojih rok. Zagledal som luč, ki je brlela ob strani. Lojze je - vstal in luknja, ki se je belila nad glavama je potemnela ter se spojila z rovom. Za hip se je spet posvetilo, Lojze se je previdno sklonil nazaj in obsedel nepremično. Kaj neki je? Prst mi je položil na usta, kajti stražar je stal par m od luknje in gledal v noč. Leo ga ni zapazil in ni mnogo manjkalo, pa bi Lojze prilezel v prostost pod stražarjeve noge.

Čez par minut je spet pomolil glavo kot krt iz luknje, nato dvignil roke in njegovo široko telo je v zvijanju izginilo med ropotom.

Ostal som sam. - Luč je še vedno brlela ob mojem boku. Nad menoj je bila odprtina, nalo več ja kot glava. Trava se je v svetlobi žarometalesketala in lahen veter jo je sklanjal nad lu

knjo. Iz nad nje je bilo nebo vse posejano z zvezdami. Lepa noč, zdelo se mi je kot da je luna, toliko je bilo svetlobe. Toda ta je prihajala le iz žarometov.

Previdno sem potisnil glavo skozi in zvedavo pogledal naokoli. Žaromet sta sipala iz obeh stolpov žarke, ki so se pasli po zenlji ob žici vsej lesketajoči. Stražarja ni bilo bljizu. Počepnil sem spet in potisnil nahrbtnik naprej, s komolci sem se oprl na rušo in se potegnul iz rova. Z nahrbtnikom v zobeh sem se plazil po travi do njive. Ponagal sem si s komolci, koleni in prsti. Travnik je ostal za mano, privlekel sem se v njivo, nato pa preko nje dokler nisem dosegel prvega grma ob katerega sem se pritisknil.. Obrisal sem znoj, ki mi je tekel iz čela in takoj hitel dalje.

V bližnjem gozdiču sem našel Lojzeta in Draga. Objeli smo se, vsi premočeni in razburjeni.. Kje sta Sava in Sergij? Njih ni bilo. Izginila sta in šla svojo pot. Saj smo bili tukaj dogovorjeni. Vendar, ni časa! Ne smemo čakati tako bljizu taborišča, hitimo! Oprtali smo naše stvari, sezuli čevlje in hiteli preko njiv, gozdičev in potokov. Taborišče je izginjalo za nami, obdano, s svetlimi pasovi žarometov; melodijske italijanske pesmi, ki so jih brezskrbno prepevali naši stražarji, so se gubile v ozadju. "Jutri vi ne boste več peli, imeli boste čas za premišljevanje" je šepnil Lojze hiteč preko grmovja in pregraj. Drago in jaz sva besede sprejela s smehom polnim ponosa in zadovoljstva. "Živela svoboda" smo vzkliknili vsi trije in hiteli, hiteli.

/Se nadaljuje/

Sava

Disido Izoteri

Lepa, svetla mesečna noč. Doline in hribe ob-
liva mesečina. Vse je mirno, nikjer nobega šuma.
Iz hriba navzdol se spušča skupina partizanov.
Sama s svojimi mislimi korakam med tovariši.
Vse vriska v meni in že v naprej se veselim de-
la, ki pričakuje moje tovariše in mene na cilju,
kamor smo namenjeni. Naša pot se voje povečini-
med drevjem, le sem in tja pridemo na kraje, od-
koder so lepi razgledi po dolini. Takrat se za-
iskri v mojih očeh. Zagledam grič, ob katerega
vznožju stoji hiša, ki mi je kljub vsemu zelo,
zelo draga.

Vse moje misli so pri tebi mama. Zdi se mi,
da te vidim poleg sebe, kako se mi nasmihaš in
iz tvojih oči čitam odpuščanje. V njih ni več
strahu, storjenega ti z mojim odhodom, one nič
več ne obtožujejo moje neizkrenosti do tebe --
pred mojim odhodom. Pozabljeno in odpuščeno je
vse, ker sedaj veš in razumeš, da nisem mogla ra-
vnati drugače, da sem morala slediti klicu svo-
jega srca.

Korakamo čez most. V ozadju se vidijo vrhovi
planin - naš cilj, proti kateremu hitimo. Vse je
mirno. Zdi se mi, kakor bi že vse spalo, pa ven-
dar ne. Še ori v nekaterih hišah luč. Bog ve,
norda kleči tam pred razpelom Krizanega mati,
katere sinovi se bore za svobodo in sklepa v
vroči molitvi svoje žuljave roke, ter prosi Bo-
ga za njih srečno vrnitev ob svobodi. Njena ve-
ra v svobodo slovenskega naroda je trdna - ona
ne dvomi. Toda mi se ne ustavljam - hitimo na-
prej. Vedno bližje cilju smo.

Samo dvajset minut in bila bi pri tebi mama.
Gotovo še ne spiš. Norda slutiš bližino svoje -
hčerke, ki je čutila dolžnost, da odide od doma,
tja, kjer lahko s svojim delom doprinese vsaj čí
sto majhen del za našo stvar. Samo dvajset mi-
nut, a vendar ne morem do tebe, ker naša pot pe-

lje v drugo smer. Vesela bi bila svidenja s teboj, toda ni mogoče. Ne žalostim se vsled tega, ker vem, kaj zahteva od nas čas v katerem živimo. Vse je tiho, čujejo se le naši hitri koraki, ter iz daljave sopihajo lokomotive.

Minula je noč. Ustaviti se moramo in počakati noči. Sneg naletava čez dan - dobro ped ga je padlo. Z mrakom je tudi snežiti prenehalo. Počakamo še nekoliko, da luči po hišah ugasnejo - in zopet krenemo naprej. V primerni razdalji, ti ho, drug za drugim vsak svojim mislim v dan hiti mo vso noč. Visoko v gorah smo, ko se je zdanilo - na cilju - daleč proč od tebe mama. Dela je mnogo, vse svoje misli moram ipeti zbrane pri delu. Zato le ponoči, ko že vse leži in spi in sem čisto sama, polete k tebi moje misli, vse hvaležne za razumevanje dejanja.

Tvoje hčerke.

Črtomir I. btl.

MANJ STRAŠNA NOČ JE V ČRNE ZEMLJE KRILI..

"Manj strašna noč je v črne zemlje krili,
kot so pod svetlim soncem sužni dnevi."
Klicu pradedov pozni so sinovi,
odzvali se v viharjev temnih sili.

Zemlje tirani so se polastili,
ogabni, krvoločni kot volkovi,
vendar sinovom našim njih okovi
ponosnih tilnikov niso uklonili.

Za bedno hlapčevanje preponosni,
prezirajo življenje sužno, smrti
se ne bojijo, v borbi neizprosni,

da domovini, materi potrti,
svobodo, vragu udar pogubonosni
dajo - pogledi vsi v en cilj so uprti.

Mobilizirali smo

Bataljon je nastopil pokret. Naš komandant - Tomaž ga je vodil. Podali smo se preko Save in obkolili Smlednik. Vse priprave za najboljšo i zvedbo mobilizacije so bile izvršene. Vsaka patrrola je imela skupini hišnih številok z osebni mi podatki stanovalcev, ki jih imamo mobilizirati. Določili smo tudi zborna mesto, ter se razšli, da izvršimo povelja. Tu in tam so se nam vrata hitro odprla, drugod malo počasneje, vendar smo povsod uspeli.

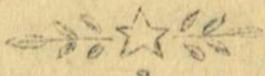
Novomobilizirancev je bilo na zbornem mestu vedno več in patrrole, ki so svoje naloge že opravile, so se vračale. Švabi, ki imajo tu svojo pestojanko, se niso pokazali.

Med novomobiliziranci je bilo navdušenje, le nekateri so vpraševali, zakaj je ta ali oni še ostal doma? Naš komandant je to zaslišal. Po zanimanju se je in izvedel: v hiši pri cerkvi je doma... pa ni mobiliziran.

Naš komandant tov. Tomaž je zgrajen partizan, mnogo junaštev, ki jih je izvršil, mu je pride bilo velik ugled. Izjem ne dovoljuje ne sebi, ne drugim. Zato ga je tudi izpoved mobiliziranca dvignila. S tovarišem iz terena se sam napotil proti cerkvi. Tam se mu je torenec oddaljil in pustil komandanta čakati. Toda tov. Tomaž ni dolgo miroval. "Saj sem pri cerkvi in opravok imam v hiši pri cerkvi." Ali je ta hiša spodaj ali zgoraj pri cerkvi, se komandant ni izpraševal, temveč se napotil k eni izmed obeh. Potrkan na hišna vrata: "Odprite, tu smo partizani! Narodno-osvobodilna vojska mobilizira." V hiši se ni nič premaknilo. Čez nekaj časa potrka tovariš komandant še enkrat na hišna vrata in po

novi oklic. Zopet znanaj. Tedaj udari v vrata z puškinim kopitom in na vse glas okliče mobilizacijo. V tišini, ki je zopet nastala, zasliši slaboten glas terenca, ki ga opozarja na nevarnost, ki mu preti, ker stoji pred avabsko orožniško postajo. Tov. komandant vzame iz žepa sve tiljko, posveti nad vrata in po zgradbi ter ugotovi, da je resnica. Zapazil je namreč napisno desko in na njej prebral "Gendamerieposten Flödnig." Kaj hočeš si je mislil "kdor ne dela ne zgreši", in se napotil v smeri od koder je prihajel svarilni glas.

Vrnila sta se na zborna mesto. Med novomobiliziranci in obrci je bilo že nemogoče zatajiti ta poslednji mobilizacijski poziv, po katerem bi Sledničani vzeli še žendamerijo s seboj. Smeha in nevdušenja ni hotelo biti konec, še potem ne, ko se je bataljon že vračal. Tov. Tomaž pa tudi tega dogodka ne bo tako kmalu pozabil.

VSEM ČITATELJEM!

Vajino vas in so delovanje pri našem glasilu. Dopolnjujte v njem in so delujte z nami. Članke pošiljajte na Propagandni odtok G. O.

Dozida in po svetu.

Ljubo A. Kržišnik

Vojaske in polit. pregled

SVETOVNA SITUACIJA.

Vojaske pregled.

Vzhodno bojišče: Z 20 strelj iz 224 topov je bilo v Moskvi oznanjeno popolno uničenje 10 nemških divizij, ki so bile obkoljene v severnem delu Dnjeprskega kolena. Pri tem drugen "Stalingradu" so Nemci izgubili okrog 72.000 mrtvih in okrog 19.000 ujetih. Veliko pa jih je naredilo samomor. Poleg tega pa so Rusi uničili ali zaplenili ves kompletan material teh uničenih divizij. Iz obroča se je posrečilo uiti z avijoni okrog 3.000 nemških višjih oficirjev, kateri so bili odlikovano od Hitlerja. To je bila tista armada, o kateri so Nemci poročali, da se je prebila iz obroča.

Po zavzetju važnega oporišča Luga na severnem sektorju fronte, je Stalin objavil v svojem povelju padec važne baze Staraja Rusa. To mesto je bilo zelo utrjeno in so ga Nemci držali dve in pol leti. Istočasno je Rdeča armada zavzela železniško križišče Šinsk na zahodni obali Ilmenskega jezera, nadalje važno železniško križišče Dno, ki leži na sredi poti med Staraja Rusa in Pskovom, ter Holm južno od Staraja Rusa.

Tuje prodrla Rdeča armada na 150 km široki fronti proti Letonski, od katere je sedaj oddaljena še 60 km in stoji pred vrati Ostrova Pskova in Narve.

Napredovanje je bilo zabeleženo tudi na področju Vitebska in Rogačeva.

V Ukrajini so Rusi po zavzetju Krivoj Roga započeli ofenzivo na 800 km široki fronti od Tarnopola do Črnega morja. Rusi tu z veliko naglico prodirajo proti Bukovini in Besarabiji, od katere so oddaljeni le še 50 km. V tej ofenzivi se Rusi osvobodili na tisoče krajev, med njimi važna mesta Berislav, Kerson, Uman itd. Z zavzetjem Volčiska južnovzhodno od Tarnopola so Rusi presekali važno železniško progo Varšva - Odesa. Po zavzetju Gajvorona so ruske trupe v širini 100 km prekoračile reko Bug in se hitro bližajo, ter že ogrožavajo važno mesto - Slobodka ob progi Odesa - Lvov. Vzhodno od Nikolajeva je obkoljenih več nemških divizij. Ena je bila pri poskusu, da se prebije iz obroča, uničena. Ostale so Rusi razdelili na več delov in bodo v kratkem uničene.

Na položaj, v katerem se nahaja nemška armada v Ukrajini, je nemški general Dietmark izjavil, da je skrajno kritičen.

Nemci imajo ogromne izgube, tako na materialu, kakor na ljudeh. Samo v Ukraini so Rusi zaplenili okrog 500 tankov in opreme za 3 divizije.

Južna fronta: Na mostišču južno od Rina so zavezniške čete zopet zasodile nazaj ozerilje, ktere so izgubili v zadnjih nemških protinapadih. Na glavni fronti so zavezniški zopet odpočeli napad ob veliki podpori letalstva. Največji pritisk vrše zavezniški pri Cassinu.

Zračna vojna: Letalska ofenziva na severno in zapadno Evropo se nadaljuje z nezmanjšano silo. V teku zadnjih 14 dni so zavezniški izvršili prvi koncentrični napad na Nemčijo. Najvočji dnevi napad je doživel Berlin, katerega je napadlo okrog 3.000 avijonov, ki so odvrgli okrog 1.500 ton bomb. Ponoči pa je bil močno bombardiran Leipzig, kjer so bile uničene razne tovarne, ki so služile vojni industriji.

Poleg tega so bili napadeni važni vojni objekti in železniška križišča v Franciji, Italiji, Jugoslaviji, kjer sta bila napadena tudi

Beograd in Zagreb.

Rdeče letalstvo je zopet bombardiralo mesto Helsinki in pristanišče Oulo, preskrbovalno bazo za nemško armado na Finskem.

Borba svobodoljubnih narodov: Veliki uspehi NOV jugoslovanskih narodov, katerih borba proti sovrážnikom neče plamen vstaje in daje pobudo k neizprosni borbi proti hitlerjevim hordam, zasuznjenim narodom širon Evrope. Velike uspehe imajo poljski partizani, ki izvršujejo sabotažne akcije na komunikacije, ki so Nemcem nujno potrebne za oskrbovanje vzhodne fronte. Poleg tega so poljski partizani uničili več gestapovskih postojank in ubili precejšnje število nemških višjih političnih osebnosti.

Francoski partizani so v zadnjem času uničili veliko število vlakov, tako, da je švicarska vlada sklenila, da v nadalje Švica radi teh sabotaž ne bo več pošiljala svojih vlakov v Francijo.

Bolgarski partizani vrše sabotažne akcije širon Bolgarije.

Grški partizani vodijo ogorčene borbe na polotoku Olimpa. Na Peloponezu imajo partizani o svojnega že večji del ozemlja.

Tudi Italijanski partizani so zelo aktivni, ter prizadajajo okupatorju resne izgube.

Politični pregled

23. februarja je Rdeča armada praznovala 26 letnico svoje ustanovitve. Na ta dan so bile širon Rusije, v gotovih zavezniških in na osvobojenih teritorijih okupiranih držav proslave, ki so poveličevale pomen in vrednost ustanovitve Rdeče armade. Tov. Stalin je prejel čestitke k tej obletnici od raznih važnih osebnosti in državnikov od zavezniških in nevtralnih držav.

Ministerski predsednik Velike Britanije g. Winston Churchill je podal dne 22. II. v angleškem parlamentu pregled vojnih dogodkov. V svojem govoru je povedal, da ni nikdar govoril kaj

bo konec te vojne in da čas invazije t.j. otvoritev druge fronte ni več daleč in da se termin za ta trenutek, ko bo Nemčija napadena z zapada, postavili na teheranski konferenci skupno z Rooseveltom in Stalinom.

Zračno vojno, je dejal, je dosedaj vodilom Nemčijo večinoma britansko letalstvo, a sedaj, revzena to breme tudi ameriško letalstvo, ki je v Angliji že po številu močnejše od Angleškega in katerega udarci na Nemčijo se bodo sto pnjevali vedno bolj.

Nadalje je govoril o uspehih pomorske vojne in njenih rezultatih, o trdih bojih v Italiji, kjer pa bodo zavezniki, tudi opravili svojo nalogo, kar se tiče Badoglijeve vlade, da ima v zaveznikih vse podporo in da se bo glede monarhije in te vlade odločilo po zavzetju Rina.

Posebno važnost v švejen govoru je Churchill posvetil naši NOV. Pri svojih izvajanjih je podel zgodovino borb proti okupatorju v Jugoslaviji od njene okupacije. Mihajloviča je prikazal kot izdajalca, ki se bori z okupačorjen proti naši NOV. Govoril je o odlično organizirani armadi NOV J, ki šteje več kot četrtnilijona borcev, organiziranih v korpuse, divizije in brigade. V teh ediricah se bore vsi narodni Jugoslavije, katere vodi odlični vođa maršal Tito. Govoril je o britanski komisiji, ki je pri NOV in izjavil, da bodo zavezniki z vsenično podprli naš osvobodilni pokret. O kralju Petru je izjavil, da se bo to vprašanje rešilo po vojni skupno s Sovjetsko Rusijo. Glede Poljske je podprl rusko stališče, da ni njena Bela Rusija ali Ukrajina, ampak zapadne poljske pokrajine, ki so danes pod Nemčijo. Govor je zaključil z izjavo, da čas poloma Nemčije ni daleč in da bo druga fronta kmalu odprta.

V zvezi s Churchilllovin govorom, ki pravi, da se bo glede Badoglijeve vlade in italijanske monarhije uredilo po zavzetju Rina, so sklepnili italijanski delavci v osvobojeni Italiji, da bodo kot protest proti temu stavkali lomni.

Poleg tega se vrše velike stavke v severni Italiji, kjer stavka samo v Milanu več kot 120.000 delavcev pod parolo: nobenega delavca za okupatorja. Po poročilih se vrše v Milanu tudi puščične borbe. V Milanu je bil ubit tudi prefekt mesta. V zvezi s stavkami, ki so se vršile v osvobojeni Italiji je bil tudi velik šoh v Neaplju. To je bil prvi šoh katerega so dovolili zavezniki. Na šohu je med drugimi govorniki govoril zastopnik maršala Tita, ki je poudaril povezanost med jugoslovanskim in italijanskim narodom, ki ni kriv vojne in ki je tudi okušan fašistično suženjstvo.

Finska vlada se je že večkrat sestala k seji in diskusiji o predlogih premirja, ki jih je postavila Sovjetska Zveza. Pogoji so zelo ugodni s priponbo, če ne bi bila sposobna Finska sama izvršiti točke premirja, ji je v tem slučaju pripravljena pomagati Rdeča armada. Predlogi so v glavnem postaviti položaj iz l. 1940. interniranje vseh pripadnikov nemške vojske, izpuščitev ruskih in angleških ujetnikov. Kakor izgleda finska vlada glede svoje odločitve vso stvar zelo zavlačuje. Istočasno se baje tudi pogaja z Nemci glede evakuacije nemške armade iz finske. Po zadnjih vesteh je finski parlament izglasoval vladi zaupnico iz česar se da sklepati, da je Finska ruske predloge za premirje odklonila.

Vsled hitrega napredovanja Rdeče armade proti Besarabiji in Bukovini se je še bolj povečala panika v Romuniji, tako v političnih krogih kot v javnem življenju. Neka večja politična osebnost je odšla v Kairo, ker se bo baje sestala z ruskim poslanikom.

Romuni, ki so se naselili v Bukovini in Besarabiji beže v notrajnost države.

Angleži so naslovili na Madžarsko poziv, da umakne svoje čete iz Jugoslavije. Angleški časopisi pa zahtevajo proti Bolgariji še hujše ukrepe, ker še nadalje podpira Hitlerja in je zasedla 3 Grške otoke, da so lahko potem Nemci

poslali pojačanja v Italijo.

Kakšna je in kako se krha morala in razpoloženje nemške vojske na vzhodu, radi nadaljujočih se umikov nam zgovorno kaže slika, ko so pred kratkim pripeljali v Pskov 1.200 uklenjenih svojih vojakov in oficirjev, ki so se uprli iti na položaje. Isto se dogaja na celi vzhodni fronti. Zapori v zaledju fronte so polni vojaštva, ki je zapustilo svoja mesta.

Na spisek vojnih zločincev je prišel tudi poveljnik južne nemške armade general Manstein, ki je dovolil pokolje v Kijevu, kjer je bil ubitih okrog 195.000 ljudi. Tudi njega bo zadela pravična in zaslužena kazen. Rusko ljudstvo ga bo sodilo na mestu njegovih zločinov v Kijevu.

NOTRANJA SITUACIJA.

Vojaški pregled.

Jugoslavija: V Jugoslaviji se nadaljujejo boji na vseh delih bojišča. Naša vojska vrši napade na okupatorjeve kolone, napade na njihove postojanke in neprestane sabotažne akcije in to predvsem na železnice in promet. Posebno je prizadeta proga Zagreb - Beograd, kjer je bilo v zadnjem mesecu iztirjenih 50 vlakov in pri tem ubitih okrog 300 Nemcev. Posebno velike izgube ima SS divizija "Princ Evgen". Naša vojska je zopet zasodla Grahovo in Gaciv v Bosni. Tudi na ostalih odsekih so se kljub visokemu snegu vršile uspešne akcije. Tako je bila v vzhodni Bosni uničena vrsta četniških postojank. Pri vseh teh akcijah je bilo veliko sovražnikov pobitih in zajetih ter zaplenjeno veliko orožja. Pri oni akciji je bilo na primer zaplenjeno 30 mitraljezov, 50 pusk, ter 9 minometov. V bojih se posebno odlikuje češkoslovaška brigada, ki operira v Slavoniji. Veliko pomoč nudi naši vojski zavezniško letalstvo, ki bombardira pristanišče in ladje v Dalniciji, ter prometne naprave in zbiranje nemških čet v Bosni in Hercegovini. V Otočcu so ustaši ustrelili dva par-

tizana in enega člana naročno osvobodilnega gi banja. Naši so zato ustrelili 25 ustašev.

Slovenija: Ogorčene borbe se razvijajo na progi Grosuplje - Novo mesto, kjer hočejo Nemci s pomočjo motoriziranih enic na vsak način vzpostaviti železniško vezo na progi Ljubljana - Novo mesto. Naši borci jo sproti razdirajo.

Pri zadnjih bojih je bilo samo okoli Ljubljane ubitih okrog 500 Nemcev, poleg tega pa so bili še uničeni trije oklopni vlaki in več tankov ter oklopnih avtomobilov. Pri Novem mestu je bila razbita sovražna kolona, ki je šela okrog 600 mož. Nemci so se ob velikih izgubah umaknili nazaj v Novo mesto. Uspešen je bil tudi napad na neki nemški garnizion blizu Grosuplje, kjer se je Nemcem končno iz te postojanke posrečilo umakniti. Oklopni vlak, ki je prišel tem Nemcem na pomoč je bil iztirjen in orožje po večini zaplenjeno. Na štajerskem vršijo Nemci trenutno ofenzivo. Naša vojska je uničila nemško postojanko Motnik, blizu Kamnika. 27 orožnikov, ki so se nahajali v postojanki in se niso hoteli predati, je bilo ubitih, orožje pa zaplenjeno. V bližini Celja je bila napadena večja nemška kolona. V Loju je bilo ubitih okrog 40 Nemcev. V Rajhenburgu so naši borci uničili rudnik premoga. Pri bojih je bilo ubitih 7 Nemcev in uničen 1 nemški tank. Večkrat je bila razrušena proga Litija - Zidani most.

Na Primorskem vodi uspešno borbo 30. divizija, katere je prešla reko Sočo. Pri prvih bojih je padlo 41 Nemcev. Uspešne borbe se vodijo tudi okrog Gorice. V zadnji ofenzivi so imeli Nemci okrog 500 mrtvih. V Idriji sta bili pred kratkim uničeni dve električni centrali, ena, ki dovaja tok za obrate v mestu, druga pa rudniku. S tem je obrat v rudniku popolnoma ustavljen. Vsi delavci so odpuščeni iz službe.

Gorenjska: Po celi Gorenjski se vrši mobilizacija. Posebno uspešno na levem bregu Save. Na stotine novih tovarišev pristopa in s tem jača vrste naše vojske, ki bo v bodoče še bolj čisto -

stno izpolnjevala svoje naloge in vodila še večje račune z okupatorjem na tem delu slovenske zemlje.

Istočasno presketajo puške širom Gorenjske in zalajajo okupatorju velike izgube. Tako je bila v zadnjem času izvedena vrsta napadov na sovražne kolone, kakor tudi na postojanke. Nemci so imeli večje žrtve in zaplenjeno je bilo precej orožja. Poleg tega je bilo iztirjenih par vlakov na progi Jesenice - Ljubljana in uničenih več avtomobilov in motorjev.

Politični pregled.

Z tovarišu Titu je prispela ruska vojaška misija, ki se sestoji iz 22 oficirjev na čelu z divizijskim generalom Kornejevom. Poleg tega je prišlo tudi več ameriških oficirjev. Vsi narodi Jugoslavije navdušeno pozdravljajo predstavnike Rdeče Armade, ki bodo sedaj imeli priliko videti na svoje lastne oči, na eni strani neuklonljivo borbo jugoslovanskih narodov, na drugi strani pa delo in borbo domačih izdajalcev na okupatorjevi strani.

Ob 23 letnici ustanovitve Rdeče armade je izdal maršal tov. Tito dnevno povelje, v katerem je poudaril velik pomen Rdeče armade in to posebno v osvobodilnem boju zatiranih narodov in njo dal za vzgled našemu bodočemu delu in borbi. Po celi Jugoslaviji so na prečvečer te obletnice goreli kresovi in se vršili ljudski shodi.

Zavezniki so ustavili dobavo orožja Turčiji s pojasnilom, da bodo odslej pošiljali to orožje maršalu Titu, grškim in francoskim partizanom, ki se že aktivno bore proti skupnemu sovražniku, med tem pa orožje v Turčiji, katera še ne pokazuje volje vstopa v vojno na stran zaveznikov, leži mrtvo.

Bivši kralj Peter II. in zastopniki emigrantske vlade v Kairu so prispeli v London. Govorijo da v svrhu poizkusov pogajanj z maršalom Ti

tom.

20. februarja se je prvič sestal na osvoboje-
nem ozemlju slovenski parlament. Na seji, ka-
tere se je udeležilo 35 poslancev, se je raz-
pravljalo o odloku drugega kongresa AVNO-ja ta
o drugih važnih vprašanjih, ki se tičejo naše
borbe in notranje ureditve. Po seji je bila po-
slana pozdravna brzojavka maršalu tov. Titu.

Da bi izvršili domovinsko dolžnost, se jav-
ljajo pripadniki širom sveta naši NOV. Tako se
je prijavilo za našo vojsko v Aleksandriji 226
otvrsih mornarjev in 22 vojakov kraljeve garde.
To namero pa je preprečila izdajalska vlada kra-
lja Petra II., ki je dala vse prostovoljce are-
tirati in odvesti v koncentracijska taborišča.
To je zopet en dokaz več, ki dokazuje izdajals-
ko ročetje protinjudske "bogunjske vlade", ka-
tere je z odlokom AVNO-ja izgubila vse pravice
do naroda. Proti tem postopanju je vložil naš
Vrhovni komendant tov. Tito ostri protest.

Za našo vojsko so se prijavili tudi naši vo-
jaki, ki se nahajajo v Meksiki, in sicer 550 po-
stovilu.

Naši nasprotniki pa zapuščajo reakcionarne-
vrste naših švelobrancev. Pojavljajo se velike
dezertacije in cele skupine stopajo na stran
naše vojske. To se dogaja tudi v Sloveniji, ker
se hočejo pripadniki Rupnikove bande rešiti z
vzhodne fronte, kamor jih hoče poslati Hitler.
Posebno veliko teh dezertarjev je na Hrvaškem,
kjer pristopajo na našo stran celi oddeli "domo-
brancev", katere je mislil Pavelić poslati v
Nemčijo in nato Hitler na vzhodno fronto.

Iz Londona je govoril general Simović, ki je
poveljeval našo NOV, ter novdaril, da je edi-
no naša vojska narodna vojska, ki se bori pro-
ti okupatorju za svoj narod. Čestital je k uspe-
šni borbi partizanov in v svojem govoru želel-
činvečjih uspehov. Velik odnevi je imel ta govor
med srbskim narodom, pri katerem ima ugled še
od beograjskega puča.

V Moskvi je govoril tov. Simić, ki je napa -

dal Dražo Mihajloviča kot narodnega izdajalca. RSJ je še enkrat obvestila delavce tovarn in prebivalstvo obvažnih objektih in železniških križiščih, da se nemudoma izseli, ker bodo zavzniki svojo letalsko aktivnost na teritoriju Jugoslavije še povečali. Ravno tako je RSJ podala poziv na srbske delavce, katere hočejo -- Nemci porabiti za pri gradnji utrdb ob jadranski obali, da se pridružijo naši NOV.

AKCIJE EDINIC GORENJSKEGA ODREDA.

Dne 2.II. je III bat. G.O. v neki vasi pod St. lom priredil miting. Med izvajanjem je sovražnik izvršil napad. Naši so napad odbili in pogabili sovražnika v re.

Dne 9.II. je ta bat. priredil v vasi Peračice miting z namenom, da izvebi sovražnika. Naročilo se je civilnemu prebivalstvu naj gre prijaviti to. Sovražnik je poslal patrolo v Peračico, da zasliši, ter poišče kaj špartizanov. To patrolo so naši napadli, ubili 3 sovražnike in zaplenili 1 izostrelko, 2 puški, 3 pistole z municijo, 4 bombe in opremo.

Dne 9.II. je patr. III. bat. linirala transformatorsko postajo v Lescah. Ta je bila ob hiši v kateri se je nahajal štabroličije. Porušenje tr. postaje je imelo za posledico ustavitve vseh obratov v Lescah, ki so bili za okupatorja važne tov. varig, ki izdeluje oklo na plošče

Dne 10.II. je deseter III. bat. iz zasede pri V. bi napadla osebni avto, ubila SS majorja, voferja in spremljevalca pa težko ranila. Avto je zgorel.

Dne 15.II. je 3. lin. dete napadla na blejski postaji policijo, ki je razkladala municijo iz vagona. Po napadu je večkrat napeljal različni avto ranjence. Isti dan zvečer je patr. te dete za-

- žala s fosforjen oklopni voz železniške straže. Oklopnjak je gorel ca 5 min.
- Dne 16. II. je I. min. četa minirala žel. progo med Kranjem in Čk. Loko, ter iztirila tovarni vlak. Razvitih je bilo večje število vagonov. Promet je bil prekinjen 9 ur.
- Dne 17. II. je patrola I. bat. pretrgala tel. vodbe avde sv. Katarina.
- Dne 22. II. je III. bat. iz zasede napadel osredni avto in ga poškodoval. Ker šofer ni bil poškodovan je izvozil iz zasede poškodovani avto in žrtve v njem.
- Dne 25. II. je III. bat. iz zasede pri Javorniku napadel vojaški avto. Ta je po napadu pripeljal še do bolnice na Jesenicah in doživil ranjence.
- Dne 22. II. četina I. čete II. bat. uničila mizarški obrat v Struževem, ker je delal izkjučno za okupatorja.
- Dne 3. III. je odšla iz 1. in 2. cete I. bat. po 1. patrola na akcijo. Ena patrola je krenila s kom. bat. proti Bukovem vrhu, druga pa v zasedo pri sv. Ožbaltu. Ta je imela lo. mož. Ob sosednih zjutraj je bila zaseda obkoljena od ca 100 belogardistov. Naši so z jurišem prebili obroč prizadejali sovražniku izgube in samoprev. malo utrpeli. Nato je sovražnik napadel še taborišče pri sv. Ožbaltu kjer so po n. š. izvršili v redu premik žepa preje. Taborišče in zaseda so bili izdeani.
- Dne 28. II. je kom. I. bat. šel čez cesto pri Zmincu in zapezil sovražno zasedo 30 mož. Takoj je napadel s puško, sovražnik pa mu je odgovarjal z močnim ognjem. Tov. komandentu je prispela patrola na pomoč, n. ker je sovražnik izvršil unik proti Čk. Loki in prekinil borbo.
- Dne 28. II. je patrola II. bat. požgala 20 tel. vagonov in uničila vojaški kabel Kranj-Komnik.

Dne 29. II. je 1. minerske četa razrušila progoin minirala tov. vlak med postajama Podnart - Kranj. Uničenih in v Savo prevrženih je bilo več vagonov, promet paustavljen en dan. Na povratku so se minerci spoprijeli z sovražnikom, ki se je nahajal v bližini in mu prizadejali izgube.

Dne 1. III. je sovražnik v jačini 80 mož prodril na področje III. pat. Njegov pokret je bil usmerjen preko polške planine proti sv. Ani. Bataljon je bil prepoznobveščen, da bi mogel napasti sovražnika pri napredovanju pač pa so njegove patrole pričakovale povratek na vseh, prolazih. Ko se je sovražnik vračal po dolini Završnice proti Mostem, je izvršila nanj napad naša zaseda sestojeca iz 4 tov. Z močnim ognjem je prestrašile celo kolono, ki je panično zbežala. Oficirji so silno kričali, ter s težavo zbrali moštvo na položaje. Naši so, med tem spremenili svoj položaj in zopet napadli iz boka. Sedaj sovražni oficirji kljub divjemu kričenju nisouspeli obdržati red in sovražnik je bežal ter se ustavil šele pri rezervarju Završnice, kjer je našel sigurnokritje. Radi malotvilnosti naši niso mogli nadaljevati zasledovanje in priredlih zapleniti orožje. Pri tem napadu, in boju se je izkazal tov. Cvetko kot izvrsten mitraljezec in iznajdljiv bojec

Dne 3. III. je bila napadena od Nemcev in domobrancev 2. četa I. bataljona. M. d. ostro, ter taktično dobro vodeno borbo je izvršila unik pred sovražno premočjo in mu prizadejala težke izgube, očitim jeesama utrpela aplenkostne. Disciplinirano zadržanje tov. in neoboroženih novincev ter dobra taktika tov. komandir

ja je iz nenadnega napada, pripravljenega po izdeji prinesla četi lep uspeh.

Dne 8.III. je petrola 2 čete I.bat. napadla svražno železniško patrolo med postajama Šk.Loka - Gor.vas, Reteče. Sovražnik se je razbežal. Kadi megle se ni moglo ugotoviti uspeh.

Dne 8.III. je nočna sovražna kolona krenili iz Šk.Loke po blegaški cesti proti Breznici. Iz 2.čete I.bat. je bila poslana nasproti petrola 7 mož. Pri breznici je zadelo na sovražnika, kateri je bil oblačen v bele halje in dobro kamufliran, ter je naše preje opozil in pričel streljati. Naši so takoj odgovorili in ga zadržali. Med borbo je prispele naše pomoč in povečali pritisk na sovražnik. Ta se je umaknil, po encurnem boju. Padle sta dva sovražnika, več je bilo ranjenih. V borbi pa se je odlikoval tov.Lenardič, ki je požrtvovalen in prevaran.

Dne 10.III. je odšla petrola 1.čete I.bat. na akcijo v Međno. Sovražne železniške patrole ni bilo, privozil pa je osebnjavto, ki ga je napadla. Ob povratku je porušila telefonski vod Međvode-Babji dol in zplenila žico.

Dne 11.III. je prateči voč I.bat. napadel s težkim mitraljezom in minometom sovražno zasedo pri sv.Volbenku. Sovražnik je zbežal iz zasede. Ta dan je 1.in 2.četa tega bat.pod vodstvom tov.Kolone izvršila mobilizacijo.

Dne 5.III. je vršil I.bat.rekvizicijo v Retečah. Naši zasedi se je približal sovražnik na katerega so tov.odprli ogenj. Ta ga je poginil v beg.

Dne 10.III. je bila petrola III.bat.napadena iz zasede. V trenutku so tov.zavzeli položaje in odbili napad ter poginili zasedo v beg. Tej je žel.nasip nudil kritje

KULTURNI PREGLED

KULTURNO UDEJSTVOVANJE EDINIC G.O.

Povečanje Gorenjskega odreda ima za naravno posledico razširitev in poglobitev propagandne ga in kulturnega udejstvovanja naših edinic. Ob aktivnosti propagandnih referentov bo vse delo zadobilo zelo velik razmah. Žepno časopisje bo postalo tako številno, da bo pri medsebojnem izmenjevanju nudilo obilico čtiva tovarišem po edinicah in izzivalo medsebojno tekmovanje.

V tem pregledu je potreba predvsem razgla-
siti, da je 3 minerska četa izdala svoje glasi-
lo z naslovom „Oj Triglav moj dom“. To časopis je
razveseljiv dokaz, da je tudi ta edinica začela
posvečati kulturnemu izživljanju tovarišev ve-
čjo pažnjo. Zastavljeno delo je treba vzdržati,
ter ga lepo stopnjevati.

„Oj Triglav moj dom“ vsebuje članke: K počit-
ku, Tov. Jože pače v zasedo, Minerska akcija, Kje
tiči svobode je pesen prav tako tudi tovari ši
Sreki v spomin.

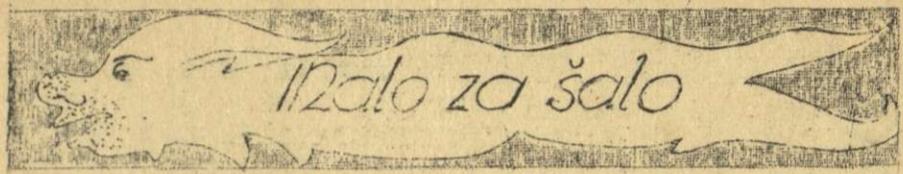
K počitku, je napisal tov. Ivan. To je opis iz
taberišnega življenja v času pred spanjem. Pisec
najprej opazuje lepoto domače zemlje, potem se
po zdrži pri pogovorih, mislih in čustvih to-
varišev. Mestona le o pripoveduje, drugod pa malo
klečne. Za prvi poskus pa je cel sestavek lepo,
ter hvaležno obdelan. Verjetno bi mu koristilo,
če bi ga pred objavo kak tovariš prečital in o-
pozoril na šibkejši strani. „Tov. Jože pače v za-
sečo“ je napisal Sl vko. Opis je zelo primeren za
žepni časopis in je pisec znal do odek obprovi-
ti tako, da se ne vidi nevoren položaj borca in
njegove sprtnost. Vse pa je šaljivo razgibano,
ter upano, da pri minercih tov. Slavku nebo zakaj
kalo snovi za bodoče sest vke. Tov. Francelj je
opisal „Minerska akcija“? To je vojni dopis kakr-

oni mora obstojati za vsako akcijo edinice. Če pri Vas še nimate vojnega dopisnika potem se je tovariš sam predstavil. Kje tiči svoboda, je pesen, ki jo je napisal Čižek. Pri citanju te pesni je potrebno pisca opozoriti na vse nastvate in priporočila, ki smo jih napisali v kulturnih pregledih Gor. partizena. Isto velja tudi za drugo pesem. V obliki in izdelavi časopisa pripomnimo še, da štadite s papirjem in pišite na obe strani. Šaljivk Vam manjki in navodila za izdajanje lepih časopisov preberite.

Kovčiči smo in Glas Jelovce sta še časopisa, ki bi se jih dotaknili. Druh, ki je spisal članek Prešerna je s trditvijo, da je Smole vplival na Prešerna, da ni pel samo zaljubljenih, je najbrže tu napravljal zamenjavo s Čopom. Smole je bil Prešernu le drug prijatelj. Tov. Stane in Lotek lepo napredujeta. Glas Jelovce, glasilo 2. lin. čete je na razmeroma visoki stopnji. Za napredek bo priložnost veliko prostora. Pri zunanji obliki, če nimate drugega ilustratorja priporočamo, da se držite lepih črk in opustite slikanje, ki skoro vsaki vaš trud. Tov. Veko ni več pri Vas in to se pozna, kakor se ne da prikriti, da Gorski in I. č. nista sestavljalta sel. Zato pa tiste člane, ki ste kos izboljšujete drugo pa opustite.

Mitingi in kulturni večeri so se zagostili. Krestni tov. Stane v II. let. črte je lepe uspehe. Če bodo vsestranske delali, bodo iz snovi, ki jih sa ni sestavljamno večno lažje sestavljati sporede. Toda s posebno vnamo se nam je lotiti vojnega dopisništva. To so še vrzeli, ki nam ne delajou-gledno visine. Potrudimo se.

Kronika! Dne 20. dec. n. l. smo o kroniki prvič spregovorili in izdelali nalogo vpeljati jo in jo stalno voditi. Prvi hip se človek niti zave ne vrednosti in pomembnosti kronike. Toda če pomislimo, da niti vsako stoletje nima dogodkov, kot jih doživljamo mi, se moramo vprašati ali najbomo v isti ali čez, ki smo izročili pozabi veličastno borbo našega naroda in njegovih herojev. To nasme bit! Odgovorimo si s popolno kroniko.

Nas čolnec otiruzo!

Zgodovinska svedčata:

Hitler se je navezovali živeti; zato je pro- sil Geringa, naj ga ustrali. Gering je pe krat- kem oklevanju z veseljem napravil, komarodu'po- sljedno uslugo. Tako je Dolfe primaha pred na- besko vrata. Sv. Peter ga nelo prestri in pov- praša kdo je in kje se njegote di' luge? Dolfe se razkerači in začne: „očiniš sem nemški narod in ga osrečil, ovinil in kake le' ves in rčil Evrope pred boljševične nevarnostjo.“ Sv. Peter zm' je z glavo in brz' g'lje angel, naj se pro- prio če je vse se ves? Angel se vane in vidi: „kr: Nenci trpa, k'koto'kušnje, kolnejo...“ „Kaj se razburi Dolfe, ali nisi čel' opisov?“

Posem po želji:

Na predvečer Hitlerjevoga godu ja bil: na posebno željo slavljenost povebljena v glavni st n filmska igralko Zarah Leander, kateroglas je fahrerju posebno vsoč. Na vprašanje povkolkj naj mu za oje vsi je izbral ono: Ich weiß, es muss ein Wunder geschehn... / iz vem, da en ču- dež se mora zgoditi. / Koda čudež noče biti.

Nazaj k čopiču:

Prvo Hitlerjeve knjige Mein Kampf nihče več ne čita. Zato se je vodja - pisatelj odločil, da spiše novo iz polja na katerem je boljšona. Domislil se je naslov: Zurück zum Pinsel /na- zaj k čopiču. V hitlerjanskih krogih je vest o tem vzbudila veliko zanimanje saj bo pleskar- stve v bšiznji bodočnosti zelo važne obrt, ki se jo bodo skušali posluževati vsi naciji.

Uganke:

Kakšna razlika je med Nemčijo in Indijo?
Vsa Nemčija strada za enega / Hitlerja /
Za vso Indijo strada eden / Ghandi /.

=====

Tovarišem in čitateljem v pojasnilo.

Radi tehničnih ovir smo z'židajo časopisa zakasneli. Da nekoliko zamšimo nastalo, nezaželjeno vrzel smo izdali št. 7 in 8.

